

قانون

اجازه اجرای گزارش کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی

مربوط بکارگران و کارفرمایان

مصوب ۱۷ خرداد ۱۳۲۸

ماده واحده - دولت مکلف است گزارش شماره ۱ - ۴ مورخه ۱۱ - ۱۲ - ۱۳۲۷ کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی و کمیسیون دادگستری مربوط بکارگران و کارفرمایان را که مشتمل بر ۲۱ ماده و ۱۵ تبصره است بموقع اجراء گذارده و آئین نامه های مربوط بگذارش فوق را هر چه زودتر به تصویب کمیسیونهای مقرر در آن برساند

تبصره - مدت آزمایش این قانون یکسال است و بعد از انقضای این مدت دولت مکلف است لایحه جدید قانون کار را با در نظر گرفتن مواردیکه ضمن عمل پیش میآید تقدیم مجلس شورای ملی نماید و تا زمان تصویب لایحه جدید قانون فعلی موقتاً مجری خواهد بود .

این قانون که مشتمل بر یک ماده و متن گزارش کمیسیون (بااصلاح قسمت اخیر تبصره دوم ماده شانزدهم) ضمیمه است در جلسه سه شنبه هفدهم خرداد ماه یکهزار و سیصد و بیست و هشت شمس بتصویب مجلس شورای ملی رسید .

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت

هشتمین

گزارش شماره ۱/۴ مورخه ۱۱/۱۲/۱۳۲۷

کمیسیون پیشه و هنر و بازرگانی - عوامل کار

ماده ۱ - کارگر از لحاظ این قانون کسی است که بدستور کارفرما در مقابل دریافت مزد (دستمزد یا کار مزد) کار میکند . دستمزد عبارت از

وجهی است که در مقابل ساعات کار و کار مزد عبارت از مبلغی است که در مقابل محصول کار روزانه بکارگر تادیه میشود. کار فرما هر شخص حقوقی یا حقیقی است که کار گاههیرا که کارگر در آن مشغول است بکار بیاندازد کار گاه عبارتست از اماکن و مؤسسات صنعتی و معدنی و ساختمانی و بازرگانی و باربری و مؤسسات صنعتی کشاورزی و امثال آن.

تبصره ۱ - کار گاههائیکه مشمول این قانون خواهند بود بوسیله وزارت کار تشخیص و با تصویب شورای عالی کار تعیین میگردد.

تبصره ۲ - دولت مکلف است برای کارگران کشاورزی در ظرف ششماه قانون مخصوصی تهیه و تقدیم مجلس شورای ملی نماید

تبصره ۳ کارگران و صاحبان حرف که تبعه خارجه باشند در صورت مجاز بودن اقامت در ایران وقتی میتوانند بکار مشغول شوند که دارای پروانه کار باشند و این پروانه از طرف وزارت کار با رعایت آیین نامه مربوطه برای مدت معین و حرفه مخصوصی صادر خواهد شد.

مدت کار - تعطیل و مرخصی

ماده ۲ - ساعات کار نباید در کار گاهههای مشمول این قانون از هشت ساعت در يك شبانه روز و یا چهل و هشت ساعت در هفته تجاوز نماید.

در مورد خردسالان بین ۱۳ و ۱۶ سال تمام مدت کار هفت ساعت بعلاوه يك ساعت کار آموزی است و ارجاع کار اضافی بآنان ممنوع است کار فرما میتواند با موافقت کارگر در ایام راحتی هفتگی و تعطیلات مندرج در این قانون یا علاوه بر هشت ساعت کار مقرر از کارگر کار اضافی بخواهد میزان دستمزد کار اضافی ۱۳۵٪. بیش از میزان دستمزد دریافی (بدون مزایا) خواهد بود در هر حال مجموع ساعت کار عادی و اضافی نباید بیش از ۱۲ ساعت در شبانه روز باشد و بطور کلی مجموع ساعات کار اضافه برای صنایع فصلی نباید از ششصد ساعت و برای صنایع دیگر از چهارصد ساعت در سال تجاوز نماید (صنایع فصلی عبارت از صنایعی است که دوره بهره برداری محدودی در سال دارد مانند کارخانجات پنبه قند و امثال آنها)

تبصره ۱ - مقصود از ساعت کار مدت است که کارگر برای انجام کار در اختیار کارفرما میباشد و اوقات استراحت و صرف غذا جزو ساعات کار محسوب نمیشود.

تبصره ۲ - دستمزد کارگرانی که در تمام ماه بطور نوبتی کار میکنند ۱۰٪ بیش از دستمزد عادی آنها برای کار در روز خواهد بود. بدستمزد کارگران غیر نوبتی برای انجام کار در شب ۳۵٪ و به تناسب ساعات کار انجام شده در شب اضافه میشود.

توضیح آنکه از لحاظ این قانون ساعات کار شب بین ساعات ۲۲ تا ۶ صبح خواهد بود.

ماده ۳ - در هفته کارگر باید روز جمعه را با استفاده از دستمزد استراحت نماید بکارگر نوبتی که روز جمعه کار میکند یکروز دیگر از ایام هفته مرخصی داده میشود. کارگران غیر نوبتی که به لعل فنی یا مقتضیات کار روز جمعه کار کنند در صورتیکه روز دیگری از هفته بانها استراحت داده شود ۳۵٪ اضافه کار برای روز جمعه دریافت خواهند نمود و هرگاه روز استراحت دیگری بانها داده نشود ۱۰۰٪ علاوه بر دستمزد معمولی روزانه بانها پرداخته خواهد شد.

ماده ۴ - هر کارگر در مقابل ششماه کار متوالی در یک کارگاه حق ۵ روز در مقابل یک سال کار متوالی در همان کارگاه حق ده روز مرخصی با استفاده از دستمزد دارد.

علاوه بر مرخصی سالیانه و تعطیل هفتگی تعطیلات رسمی کارگران که با استفاده از حقوق خواهد بود ایام زیر است:

عید نوروز - جشن مشروطیت - عاشورا - ۲۱ رمضان - عید قربان
عید کارگران (اول مه) - ۱۳ فروردین.

ماده ۵ - بکار گماردن اطفالی که سن آنها به دوازده سال تمام نرسیده ممنوع است مگر در موارد کارآموزی.

ماده ۶ - در هر کارگاه که کارگر زن دارد کارفرما مکلف است محلی برای نگهداری و شیردادن کودکان آنها طبق دستور وزارت کار تخصیص دهد.

بمادران شیرده که سن اطفال آنها کمتر از یکسال و نیم باشد بایستی پس از هر سه ساعت و نیم کار نیم ساعت فرجه برای شیر دادن بطفل داده شود و این مدت جزو ساعات کار آنها محسوب خواهد شد .

کار فرما مکلف است بزنان بار دار در اوان وضع حمل هشت هفته مرخصی با استفاده از حقوق بدهد حقوق و مزایای زنان بار دار در دو هفته اول مرخصی تماماً از طرف کار فرما و در ۶ هفته بعد تماماً از صندوق تعاون کارگاه پرداخته میشود .

اگر مدت لازم برای استراحت بتجویز طبیب از ۸ هفته تجاوز کند تا چهار هفته اضافی فقط نصف حقوق کارگر و آنها هم از صندوق تعاون کارگاه باو پرداخته خواهد شد :

تبصره ۱ - برای کارگران کوچکتر از ۱۶ سال و زنان کارهای سخت و خطرناک و ذیر متناسب با قوای جسمانی آنان طبق آئین نامه‌ای که بعداً تدوین خواهد شد ممنوعست .

تبصره ۲ - کار در شب بین ساعت ۲۲ تا ۶ صبح برای کارگران کوچکتر از ۱۶ سال و زنان ممنوعست .

قرار داد کار

ماده ۷ - پیمانهای دسته جمعی مربوط بکار که از تاریخ تصویب این قانون بین کارگران و کارفرما یا بین اتحادیه های کارگران و کارفرمایان منعقد میشود و همچنین قرار داد هائیکه بین مقاطعه کار با سر کارگر برای بکار گماردن عده ای کارگر منعقد میشود باید کتبی بوده و مغایرتی با این قانون و قانون بیمه کارگران و آئین نامه های مربوطه نداشته باشد :

شرایط اخراج یا ترك کار

ماده ۸ - کارگر میتواند ۷ روز پس از اخطار کتبی کار خود را ترك نماید و کارفرما نیز حق دارد پس از پرداخت دستمزد هفت روز کارگر را مرخص کند .

فقط کارگری مشمول این ماده خواهد بود که دو ماه متوالی در آن کارگاه کار کرده باشد.

بکارگرانی که بیش از یکسال سابقه خدمت متوالی داشته باشند و از طرف کارفرما اخراج شوند علاوه بر دستمزد مدت اخطار قبلی مذکور فوق در مقابل هر یک سال کار متوالی حقوق هفت روز مطابق آخرین دستمزد از محل صندوق آن کارگاه پرداخته خواهد شد.

تبصره ۱ - کارگر مرخص شده در صورتیکه تا تاریخ خاتمه خدمت خود اقل از دو ماه متوالی سابقه کار در آن کارگاه داشته باشد میتواند از عمل کارفرما در مدت پانزده روز از تاریخ خاتمه خدمت بطریق مذکور در ماده ۱۴ (فصل حل اختلاف) این قانون شکایت نماید.

مراجع مربوط بشکایت کارگر مرخص شده رسیدگی و رأی مقتضی صادر خواهد نمود.

بهداشت و حفاظت کارگران

ماده ۹ - کارفرما مکلف است مقررات مربوط ببهداشت و حفاظت کارگران و مقررات راجع بکارهای سخت و خطرناک را که بتصویب شورای عالی کار خواهد رسید در کارگاه خود معمول و مجری دارد

مزد

ماده ۱۰ - مزد باید در آخر هر هفته یا پانزده روز یکبار در محل کار و در غیر از روزهای تعطیل بیول رایج کشور تماماً بخود کارگر پرداخت شود. جز در مواردیکه بین کارفرما و کارگران طبق قرار داد طرز خاصی پیش بینی شده باشد.

مستثنیات این ماده بموجب آئین نامه ای که بتصویب شورای عالی کار خواهد رسید تعیین میگردد.

حقوق بازنشستگی و هر نوع انعام پایان خدمت که پرداخته میشود اعم از اینکه دفعه یا باقسط تأدیه شده باشد و همچنین هزینه و فوق العاده مسافرت و عیدی و وجوه بیمه و غرامت از بابت خسارت بدنی و امثال آن

و مزایای غیر نقدی کارگران از پرداخت مالیات معاف خواهد بود .
 حد اقل مزد کارگر ساده باید طوری تعیین شود که تامین هزینه زندگی او و يك زن و دو طفل را بنماید . میزان حد اقل دستمزد در نقاط مختلف کشور و یا برای صنایع مختلف هر سال یکبار و عند الاقتضا بنا به پیشنهاد هیئتی مرکب از فرماندار - رئیس انجمن شهر و رئیس بانک ملی محل و یا نمایندگان آنها و نماینده وزارت کار و دو نفر نماینده از طرف کارفرمایان و دو نفر نماینده از طرف کارگران تعیین و پس از تصویب شورای عالی کار برای اجرا ابلاغ خواهد شد .

تبصره - مزد کارگر زن و مرد در شرایط متساوی کار یکسان خواهد بود .

ماده ۱۱ - مزد کارگران در عداد دیون ممتازه کارفرما بوده و باید قبل از سایر قروض حتی دیون مالیاتی تأمین و پرداخت شود . بستانکار کارگر نمیتواند بیش از يك چهارم مزد کارگر را در مقابل طلب خود توقیف کند و همچنین خود کارگر نمیتواند تقاضای کسر بیش از يك چهارم دستمزد خود را در مقابل هر گونه بدهی بنماید مگر در موارد بدهی کساکر در مقابل اجناس ضروری زندگی که از شرکتهای تعاونی خریداری نموده باشد . نفقه و کسوه زن و اطفال و واجب النفقه کساکر از قاعده فوق مستثنی و تابع مقررات عمومی است .

سندیکا

ماده ۱۲ - کارگران و کارفرمایان مربوط بیک حرفه و یا يك گاه میتوانند برای حفظ منافع حرفه ای خود سندیکا تشکیل دهند و مکلفند طبق آیین نامه مربوطه آنرا به ثبت برسانند . اعضاء هیئت مدیره سندیکاها بایستی ایرانی باشند .

اجبار و عنف و تهدید کارگران بقبول عضویت سندیکا یا منع آنان از قبول عضویت در سندیکاها ممنوع است .

سندیکاهاى مربوطه به يك حرفه میتوانند اتحادیه حرفه ای تشکیل دهند این اتحادیه تابع شرایط قانونی سندیکاها خواهد بود و از مزایای قانونی

سندیکاها استفاده خواهد کرد .

حل اختلافات

ماده ۱۳ - در صورت بروز اختلاف بین کارگر یا کارگران يك كارگاه با کارفرما یا بالعکس بترتیب زیر عمل میشود :

الف - طرفین اختلاف بدو مکلفند در کمیسیون بنام کمیسیون سازش مرکب از نمایندگان کارگران آن کارگاه و نماینده کارفرمای همان کارگاه اختلاف را رسیدگی بتراضی رفع اختلاف نمایند .

ب - چنانچه بترتیب بالا اختلاف حل نشود هیئتی بنام شورای توافق مرکب از نمایندگان کارگران و کارفرمای همان کارگاه و یکنفر نماینده وزارت کار باختلاف رسیدگی و در ظرف یک هفته نظر خود را اعلام خواهند نمود . رأی شورای توافق در صورتیکه باتفاق آراء صادر شده باشد قطعی و لازم الاجرا خواهد بود جز در مورد اخراج کارگر که در این مورد در صورت عدم صدور رأی باتفاق شاکی میتواند بهیئت حل اختلاف مراجعه نماید .

هیئت حل اختلاف مرکب از فرماندار یا نماینده او - رئیس دادگستری شهرستان یا یکی از قضات بنماینده گی او و نماینده وزارت کار و دو نفر نماینده از طرف کار فرمایان و دو نفر از طرف کارگران میباشد . نمایندگان دولت و نمایندگان کارفرمایان و نمایندگان کارگر هر

دسته فقط دارای يك رأی خواهند بود . ریاست این هیئت با فرماندار یا نماینده او و منشی هیئت نماینده وزارت کار خواهد بود .

رأی هیئت حل اختلاف بایستی حداکثر در ظرف یکماه از تاریخ ارجاع صادر شود . رأی صادره باتفاق یا اکثریت قطعی و لازم الاجرا خواهد بود . تبصره - مدتهای مذکور فوق باتوافق نمایندگان کارفرما و کارگران برای یکمرتبه قابل تمدید است .

ماده ۱۴ - قبل از انقضای مدتهای مذکوره در ماده ۱۳ کار فرما حق تعطیل کار را ندارد و کارگران حق اعتصاب ندارند .

اعتصاب نباید موجب جرح و ضرب و تخریب و اختلال نظم یا امنیت

یا بزه دیگری باشد که در تمام این صورت مسبب و مرتکب بکیفر های مقرر در قوانین جزائی محکوم خواهد شد .

شورای عالی کار

ماده ۱۵ - هیئتی بنام شورای عالی کار مرکب از اعضاء زیر برای مدت یکسال انتخاب میشوند .

الف - نمایندگان دولت و مشاورین :

وزیر دارائی یا معاون او .

وزیر اقتصاد ملی یا معاون او .

وزیر کشاورزی یا معاون او .

وزیر راه یا معاون او .

وزیر یا معاون وزارت کار .

سه نفر مشاور اقتصادی و فنی و حقوقی با انتخاب وزارت کار .

مدیر کل بانک صنعتی و معدنی یا معاون او .

رئیس بانک ملی یا معاون او .

رئیس اطاق بازرگانی یا معاون او .

رئیس انجمن شهر تهران یا معاون او .

ب - نمایندگان کارگران :

سه نفر نمایندگان کارگران که بشرایب زیر انتخاب خواهند شد .

وزارت کار هر سال یکبار کنگره ای در مرکز از نمایندگان سندیکا

های کارگران کشور که برطبق ماده ۱۲ این قانون بشت رسیده مشروط باینکه

هر يك از سندیکاهای مزبور لااقل صد نفر کارگر عضو داشته باشند دعوت

خواهد نمود .

کنگره مزبور از بین خود سه نفر را بعضویت شورای عالی کار انتخاب

خواهد کرد .

هر يك از سندیکا های مشمول ماده فوق حق اعزام يك نفر نماینده

خواهد داشت .

ج - نمایندگان کار فرمایان

سه نفر نمایندگان کارفرمان بترتیب زیر انتخاب خواهند شد .
وزارت کار هر سال یکبار کنگره ای در مرکز از نمایندگان کار
فرما و سندیکا های کار فرمایان غیر دولتی کشور که بر طبق ماده ۱۲ این
قانون به ثبت رسیده مشروط باینکه هر کارما یا نماینده سندیکای کار فرمایان
مزبور لااقل پانصد نفر کارگر داشته باشند دعوت خواهد نمود .
هر کار فرما یا هر يك از اتحادیه های کارمایان مزبور حق اعزام
يك نماینده به کنگره خواهند داشت .

تبصره ۱ - طرز دعوت و حد نصاب رأی برای انتخاب نمایندگان
کارگران یا کارفرمان در شورای عالی کار طبق آئین نامه ای که بتصویب
شورای مزبور خواهد رسید تعیین میشود .

تبصره ۲ - تصمیمات شورای عالی کار با کثرت آراء معتبر و نمایندگان
کارگران و کار فرمایان و دولت مجموعاً سه رأی یعنی هر دسته فقط يك
رأی دارد .

تبصره ۳ - شورای عالی کار میتواند در مورد لزوم شورا های فرعی
بشرح زیر برای حرفه های مختلف مرکب از سه نفر کارگر و سه نفر کار
فرمای مربوط بآن حرفه یا صنعت باحضور نمایندگان دولت و مشاورین مذکور
فوق دعوت نمایند :

۱ - شورای مربوط باصناف :

۲ - شورای مربوط بمؤسسات صنعتی و معدنی دولتی :

۳ - شورای مربوط بمؤسسات صنعتی و معدنی که بموجب امتیاز
عمل میکنند :

۴ - شورای مربوط بصنایع و کارخانجات غیر دولتی .

اتخاذ تصمیم نسبت به موضوعات مربوط بپر يك از حرف و صنایع که
در شورای عالی کار طرح میشود باستحضار از نظریات شورا های
فرعی مربوط بعمل خواهد آمد .

صندوق تعاون و تهیه بیمه کارگران

ماده ۱۶ - از تاریخ تصویب این قانون صندوقی بنام صندوق تعاون و بیمه کارگران برای معالجه و پرداخت غرامات و مساعدت به کارگران بترتیب زیر تشکیل میشود :

- ۱ - حوادث و امراض ناشی از کار .
- ۲ - حوادث و امراض غیر ناشی از کار .
- ۳ - حوادث و امراض خانواده بلافصل کارگر .
- ۴ - پیری و از کار افتادگی کارگر :
- ۵ - ازدواج و حاملگی عائله مندی و وضع حمل و هزینه کفن و دفن و کمک بیازماندگان قانونی کارگر در موارد عسرت و استیصال .

صندوق مزبور زیر نظر هیئتی مرکب از سه نفر که بوسیله شورای عالی کار از نمایندگان وزارت کار و کارگر و کارفرما انتخاب میشوند اداره میشود .

کارفرما مکلف است از تاریخ تصویب این قانون معادل ۲ درصد از دستمزد و مزایای کارگر کسر نموده و معادل چهار درصد از دستمزد و مزایای مزبور را خود بر آن افزوده و بشعبه صندوق تعاون و بیمه کارگران در شهرستان خود بپردازد .

نظارت در امور این صندوق در تمام کشور با شورای عالی کار و در هر کارگاهی با کمیسیون توافق آن کارگاه مشروح در ماده ۱۳ این قانون خواهد بود .

تبصره ۱ - اساسنامه این صندوق و آئین نامه مربوط بطرز وصول حق بیمه ها و چگونگی و میزان و شرایط لازم و کافی برای استحقاق دریافت هر يك از مستعمریها و کمکهای مندرج در بالا بوسیله وزارت کار با موافقت شورای عالی کار تهیه و بتصویب هیئت وزیران خواهد رسید .

تبصره ۲ - کلیه موجودیهای صندوقهای تعاون و صندوقهای احتیاط کارگاه ها و هر آنچه از این بابت در اختیار خزانه داریکل و بانک صنعتی و معدنی و بنگاه رفاه اجتماعی میباشد بصندوق تعاون و بیمه کارگران منتقل می شود.

ماده ۱۷ - صندوق تعاون و بیمه کارگران از پرداخت مالیات بر درآمد معاف خواهد بود و هزینه اداره این صندوق نباید حد اکثر از ده درصد میزان درآمد جاری آن تجاوز نماید .

بنگاههای کاریابی

ماده ۱۸ - وزارت کار میتواند در طرز عمل بنگاههای کاریابی خصوصی و همچنین شرکتهای تعاون کاریابی نظارت نموده و نیز مکلف است مراکز کاریابی دولتی مجانی ایجاد نماید .

شرکت های تعاونی

ماده ۱۹ - آئین نامه های راجع به شرکت های تعاونی مذکور در این قانون را وزارت دادگستری با مشارکت وزارت کار تهیه و از تصویب کمیسیون قوانین دادگستری مجلس شورای ملی اجرا خواهند نمود .

در آئین نامه های مزبور تصویب شرایط و مقرراتی که قواعد مصوب در سازمان بین المللی کار مطابق بوده و مقررات قانون تجارت راجع به شرکت های تعاونی را تکمیل نماید مجاز میباشد .

ماده ۲۰ - وزارت کار کلیه آئین نامه های مربوط با اجرای این قانون را در ظرف ششماه از تاریخ تصویب این قانون به تصویب شورای عالی کار رسانیده و پس از تصویب هیئت وزیران بموقع اجرا خواهند گذارد
ماده ۲۱ وزارت دادگستری و کار آئین نامه های راجع بتخلفات از مقررات این قانون و تبصره های مربوط بانرا تهیه نموده پس از تصویب کمیسیون دادگستری مجلس شورای ملی بموقع اجرا خواهد گذارد .

متن گزارش فوق ضمیمه قانون اجازه اجرای مقررات مربوط بکار بوده و صحیح است .

رئیس مجلس شورای ملی - رضا حکمت